

N:o 69.

Ank. till Riksd. kansli, den 1 maj 1894, kl. 10 f. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse
af 78 § 5 punkten i skiftesstadgan.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion n:o 124 anför herr *Alsterlund*:

Den gällande stadgan om skiftesverket i riket innehåller dels i 14 § förbud för delegarne att, sedan förordnande till skifte blifvit utfärdadt, skog till afsalu nyttja, innan skiftet blifvit avslutadt och ersättning för ståndskog blifvit genom lagakraftegande beslut fastställdt, och dels i 78 §, »all skifteslagets mark skall i skiftet ingå; och må således särskilda delningar å inrösnings- och afrösningsjorden inom ett och samma skifteslag icke verkställas; dock vare från detta allmänna stadgande följande undantag tillåtnes».

1. — — — — —

5. »Uti de i 87 § mom. 2 uppräknade rikets norra län må det, när skogsmarken förut icke är afmätt, vara delegare i skifteslag, der laga skifte är i fråga, tillåtet, att, när alla derom äro ense, särskildt låta skifta inrösningsjorden tillika med så stor del af skogsmarken, som de för sig anse nyttigt, samt låta den öfriga delen af samma mark, hvilken för ett skifte bör beräknas, vara oskiftad till gemensamt begagnande, dock med villkor att sådan inrösningsjord, hvarom i 62 §

förmäles, urskiljes och i skiftet intages; och att skiftet å de egor, som på detta sätt komma att delas, verkställas med hänsigt till den lämpligaste delning å de öfriga egorna, när fråga derom framdeles kan väckas.»

Och kongl. kungörelsen den 18 februari 1859 om förändrade föreskrifter i afseende å besutenhets- och skiftesväsendet i Stora Kopparbergs län, hvilken i vissa delar ännu är gällande jemte skiftesstadgan, innehåller i punkten 2 — — — — —

»Angående skiftesvitsordet och skiftenas tillåtna högsta antal skola, då fråga är om laga skifte till rubbning af storskifte, som på bekostnad eller med understöd af staten blifvit verskställdt, tjena till efter rättelse följande bestämmelser nemligen: — — — — —

6. — — — — —

»Skulle minst två tredjedelar af delegarne likaledes efter skattetal räknadt förena sig om att särskildt låta skifta inrösningsjorden tillika med så stor del af skogsmarken, som nyttigt anses, samt att låta den öfriga delen af denna senare mark, hvilken då bör för ett skifte beräknas, vara oskiftad till gemensamt begagnande, vare det tillåtet, dock med vilkor som 12 kap. 1 § 5 mom. skiftesstadgan innehåller.» Sistnämnda lagrum motsvaras numera af gällande skiftesstadgas förenämnde 78 § punkt 5.

I rikets sex norra län förekomma mycket ofta laga skiften å områden af stora vidder, af hvilka jemförelsevis ringa delar äro inegor. Till följd af de stora områdena blifva dessa skiften icke allenast dyra utan fordra äfven en lång tid för att fullbordas. Då nu jordegare icke få, under den tid skifte pågår, till afsalu använda skogen, så inses lätt, synnerligast som skogsafverkningen oftast utgör deras förnämsta inkomst, att de skola under nämnda tid komma i ekonomiskt betryck, hvilket gifvetvis i ej ringa grad ökas genom de dyra skifteskostnaderna; och följden häraf blifver, att många få antingen sälja sina hemman till underpris eller låna medel å desamma. Härigenom befordras öfvergången af hemman från enskilde till bolag på ett sätt, som är lika hårdt för den enskilde som skadligt för det allmänna.

Ehuru det vore möjligt, att i skiftesstadgan med vissa begränsningar medgifva skogsafverkning å samfäld mark för delegarnes gemensamma räkning under pågående laga skifte, så ansåg motionären likväl, emedan ett sådant medgifvande möjligen kunde föranleda missbruk, att en förändring af förberörda 78 § punkten 5 till likhet med motsvarande föreskrift i nyss återopade kungörelse den 18 februari 1859 skulle vara

lämpligare och bättre afhjelpa olägenheterna af nu gällande föreskrifter. Det lärer nemligen ytterst sällan inträffa, att alla delegare i ett skifteslag varda ense om att lemna en del af skogsmarken oskiftad, då vanligen alltid någon af dem kan hafva fördel af att skogbärande hemman utbjudas till försäljning; och det förhållandet, att skogsmarken icke vore afmätt, synes vara af allt för ringa vikt för att vara afgörande i en för delegarnas hushållning så ingripande fråga som den ifråga-varande.

Att en del af skogsmarken uteslötes från det först begärda laga skiftet utgjorde naturligtvis icke något hinder för att äfven dessa delar skiftades, sedan det första skiftet blifvit fastställt; men genom detta tillvägagående bereddes skiftesdelegarne likväl den fördelen att få skifteskostnadernas utgående fördeladt på en längre tid samt att under hela den tid skiftet påginge alltid hafva en del af skogsmarken att tillgå för afverkning till afsalu.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt föreslog motionären, att Riksdagen ville för sin del besluta, att 78 § punkten 5 i gällande stadga om skiftesverket i riket skulle erhålla följande förändrade lydelse:

5:o Ut i 87 § 2 mom. uppräknade rikets norra län må det vara delegare i skifteslag, der laga skifte är i fråga, tillåtet, att, när minst *två tredjedelar af dem efter skattetal räknadt derom förena sig*, särskildt låta skifta inrösningsjorden tillika med så stor del af skogsmarken, som de för sig anse nyttigt samt att låta den öfriga delen af denna senare mark, hvilken för ett skifte bör beräknas, vara oskiftad till gemensamt begagnande, intill dess det pågående skiftet blifvit fastställt; dock med vilkor att sådan inrösningsjord å sistnämnda skogsmark, hvarom i 62 § förmäles, urskiljes och i skiftet intages; och att skiftet å de egor, som på detta sätt komma att delas, verkställas med hänsigt till den lämpligaste delning å de öfriga egorna, när fråga derom framdeles kan väckas.

Hvad i denna paragraf stadgas i afseende å skogsmark och ståndskog skall i tillämpliga delar gälla äfven i fråga om bränntorfmosse.

Motionärens förslag afser att — hvad beträffar rikets sex norra län — underlätta möjligheten för delegare i ett laga skifte att åstadkomma beslut att särskildt låta skifta inrösningsjorden tillika med endast en del af skogsmarken och låta den öfriga delen af denna senare mark vara oskiftad till gemensamt begagnande, intill dess det pågående skiftet blifvit fastställt; och detta skulle ske *dels* genom borttagande af bestämmelsen, att ett dylikt beslut kan komma till stånd, endast der skifteslagets skog icke förut blifvit afmätt, och *dels* genom stadgandet, att för beslutet skulle fordras, icke såsom nu enhällighet, utan endast en pluralitet af två tredjedelar, efter skattetal räknadt.

Motionären har, såsom han sjelf antyder, till förebild för sitt förslag tagit den i motionen omnämnda kongl. kungörelsen den 18 februari 1859 om förändrade föreskrifter i afseende å besutenhets- och skiftesväsendet i Stora Kopparbergs län, i hvilken kungörelse förekommer ett stadgande af ungefär enahanda innehåll med det af motionären nu förordade.

Sedan i början af 1880-talet fråga väckts, att de i sagda kungörelse upptagna bestämmelser om rätt för delegarne i skifteslaget att i visst fall uppdelat ett storskifte i två förrättningar skulle blifva tillämpliga jemväl beträffande laga skiften, hemställde Konungens befallningshafvande i omförmälda län uti ett den 31 juli 1884 afgifvet utlåtande, att Kongl. Maj:t måtte föreskrifva en dylik anordning, hvilken sedermera jemväl förordades af landtmäteristyrelsen.

Såväl Stora Kopparbergs läns landsting som flertalet af de kommuner inom länet, hvilka lemnades tillfälle att yttra sig i ärendet, förklarade sig emellertid icke kunna tillstyrka hvad Konungens befallningshafvande sålunda hemställt.

Efter det landtmäteristyrelesen jemväl väckt förslag att med afseende å de fem norrländska länen bland annat 78 § 5 mom. skiftesstadgan skulle undergå den förändring, som nu blifvit af motionären ifrågasatt, blef visserligen detta förslag tillstyrkt af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Gefleborgs, Vesternorrlands och Vesterbottens län samt i hufvudsak af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län, men Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län och förste landtmätaren derstädes afstyrkte förslaget.

Vid föredragning af detta ärende förklarade Kongl. Maj:t, att enär hvad härutinnan förekommit icke kunde anses innefatta tillfyllestgörande utredning derom, att de ifrågasatta ändringarne voro af verkligt behof påkallade, Kongl. Maj:t ej fann skäl bifalla hvad sålunda blifvit förslaget.

Att nu på framställning af enskild motionär förorda införandet af ett stadgande utaf ofvan angifna beskaffenhet synes utskottet vid anmärkta förhållanden icke lämpligt. Utskottet förbiser emellertid icke, att den nu gällande bestämmelsen, att jordegaren icke får under den tid skiftet pågår till afsalu använda skogen, beträffande ifrågavarande län icke alltid visat sig verka tillfredsställande. Då nemligen jordegaren, som i nämnda län ofta har sin förnämsta inkomst i skogsafverkningen, under skiftet beröfvas denna förvärfskälla, kan han, särskildt med afseende å de dryga skifteskostnaderna, understundom blifva nödsakad att sälja sitt hemman till underpris, och härigenom kan, såsom motionären också framhållit, öfvergången af hemman från enskilda till bolag befordras på ett sätt, hvilket icke torde vara till båtнад för det allmänna. Genom det af motionären framställda förslaget, enligt hvilket större möjlighet skulle beredas delegarne att få ett laga skifte uppdeladt i två särskilda förrättningar, skulle visserligen i särskilda fall vinnas den af motionären anförda lättnad, som ligger i en fördelning af utgifterna för skiftet på en längre tidrymd. Men oafsedt den omständighet att genom en dylik anordning af ett skifte kostnaderna för detsamma i dess helhet tydligen skulle ökas i ej oväsentlig grad, skulle det af motionären åsyftade mål, en större förmåga för de enskilde jordegarne att bära skifteskostnaderna och i följd deraf förhindrandet af hemmanens förläggande under bolagen, dock med all säkerhet endast i obetydlig mån kunna derigenom vinnas. Den första förrättningen, som enligt förslaget skulle omfatta endast inrösningsjorden och någon del af skogsmarken, skulle nemligen i de flesta fall komma att inom en jemförelsevis kortare tid bringas till slut, hvarefter det ju vore en hvar delegare obetaget att påyrka jemväl den öfriga skogsmarkens skiftande; och, om sådant yrkande framställdes, skulle den ekonomiska fördel, vederbörande delegare vunne genom undantagande af den största delen utaf skogsmarken från den första förrättningen, icke blifva afsevärd. För öfrigt skulle — äfven om genom införandet af den utaf motionären föreslagna anordningen den egentliga skogsmarken komme att blifva oskiftad en längre tidrymd från det första förrättningen tagit sin början, och fördel i ekonomiskt afseende alltså skulle för tillfället beredas skiftesdelegarne — en dylik bestämmelse i ett annat afseende icke medföra gagneliga följder, ty det är en känd sak, att oskiftad skog icke vårdas så väl som skiftad. Vid sådant förhållande torde det icke vara lämpligt att göra det möjligt för en pluralitet bland skiftesdelegarne att beröfva en enskild delegare i

skiftet den honom nu tillerkända rätt att få *hela* sin lott i samfälligheten på en gång utbruten och sig tillskiftad.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 30 april 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Herr *Bruzelius* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.